

ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಉದ್ಘೋಷಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತರುಣನೊಬ್ಬ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಆಗ ತಮ್ಮ 'ಅಪರಾಜಿತೊ' ಸಿನಿಮಾದ ಹೀರೋ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಮುಖದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿದ್ದರು. ತರುಣನಿಗೆ ನಟನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಇತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಾಗಲೇ ಆತ ಬಂಗಾಳಿ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲೂರಿದ್ದ. ಹಲವು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಂಗಾಳಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ದಿಗ್ಗಜ ಶಿಶಿರ್ ಬಾಧುರಿ ಅವರ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿದ್ದ. ಈತನ ಮುಖ ತನ್ನ ಸಿನಿಮಾದ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಕರೆದು ಕೇಳಿದರು— ನಿನ್ನ ವಯಸ್ಸೆಷ್ಟು? ಆ ಯುವಕ ಖುಷಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದ— ಇಪ್ಪತ್ತು! ಅಷ್ಟೇ, ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಅವರ ನಿರ್ಧಾರ ಬದಲಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಅವರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ 'ಅಪೂ' ಪಾತ್ರ. ಅವರಿಗೆ ಹದಿಹರೆಯದ ಮುಗ್ಧ ಮುಖವೊಂದು ಬೇಕಿತ್ತು. ಆ ಯುವಕನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಆ ತರುಣ ಸೌಮಿತ್ರೊ ಚಟರ್ಜಿ ಯಾನೆ ಚಟೊಪಾಧ್ಯಾಯ. ರೇ ಸಿನಿಮಾದ ಸ್ಟೀನ್ ಟೆಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕೃತನಾಗುವುದು ಆತನಿಗೆ ಸಂಕಟದ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಮರುವರ್ಷ ನಿರ್ದೇಶಕ ಕಾರ್ತಿಕ್ ಚಟೊಪಾಧ್ಯಾಯ ತಮ್ಮ 'ನೀಲಾಚಲೆ ಮಹಾಪ್ರಭು' ಚಿತ್ರದ ಸ್ಟೀನ್ ಟೆಸ್ಟ್‌ಗೆ ಕರೆಸಿದರು. ಅಲ್ಲೂ ಆತ ಆಯ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ!

ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮರಳಿದ ಅದೇ ಯುವಕನನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು. ಅಪೂ ಸರಣಿಯ ಮೂರನೇ ಚಿತ್ರ 'ಅಪೂರ್ ಸಂಸಾರ್'ಗೆ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿತು. (ಆಗ ಅವರು ಪಡೆದಿದ್ದ ರೂ. 3000 ಸಂಭಾವನೆ ಹೊಸಬನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬಂಗಾಳಿ ಚಿತ್ರರಂಗ ನೀಡಿದ ಅತ್ಯಧಿಕ ಸಂಭಾವನೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು!) ಬಂಗಾಳಿ ಸಿನಿಮಾ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಬ್ಬ ಸ್ಟಾರ್ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಚಿತ್ರ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ನಡೆದದ್ದು ಇತಿಹಾಸ. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಅವರ ಒಟ್ಟು 14 ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಮಿತ್ರ ನಾಯಕನಾಗಿ ನಟಿಸಿದರು. ಅಭಿಜಾನ್, ಚಾರುಲತಾ, ಅರಣ್ಯರ್ ದಿನ್ ರಾತ್ರಿ, ಅಶಾನಿ ಸಂಕೇತ್, ಸೋನಾರ್ ಕೆಲ್ಲಾ, ಜೋಯ್ ಬಾಬಾ ಫೆಲುನಥ್, ಫರೆ ಭೈರೆ, ಗಣಶತ್ರು— ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ನೀಡಿದರು.

ಸೌಮಿತ್ರ ಚಟರ್ಜಿ ಬಂಗಾಳಿ ಸಿನಿಮಾ ರಂಗದ ಸೂಪರ್ ಸ್ಟಾರ್ ಆಗಿ ಬೆಳೆದರು. ಕೇವಲ ಸತ್ಯಜಿತ್

ಅಪೂರ್ವ ನಟ ಸೌಮಿತ್ರ ಚಟರ್ಜಿ

ರೇ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ನಟನಾಗಿ ಸೌಮಿತ್ರ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮ್ಯಾಣಾಲ್ ಸೇನ್, ತಪನ್ ಸಿನ್ಹಾ, ಅಸಿತ್ ಸೇನ್, ಅಜೋಯ್ ಕರ್, ತರುಣ್ ಮುಜುಂದಾರ್ ಮುಂತಾಗಿ ಬಂಗಾಳಿಯ ಖ್ಯಾತನಾಮರೆಲ್ಲ ಕರೆದು ಪಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟರು. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವತಃ ಸೌಮಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದರು. ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರ್ ಅವರ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ 'ಸ್ತ್ರೀ ಕಿ ಪಾತ್ರ' ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರೊಬ್ಬರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚಿತ್ರ ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಕರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿತು.

ನಟ, ನಿರ್ದೇಶಕ, ಚಿತ್ರಕಥೆಗಾರ, ಲೇಖಕ ಮತ್ತು ಕವಿ— ಹೀಗೆ ಸೌಮಿತ್ರ ಅವರದ್ದು ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಒಳಹೊರಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಅವರನ್ನೇ ಕುರಿತು ಬರೆದ 'ಮಾಣಿಕ್‌ದಾರ್ ಸಂಗೇ' ಪುಸ್ತಕ 'ದಿ ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಂಡ್ ಐ: ಸೌಮಿತ್ರ ಆನ್ ಸತ್ಯಜಿತ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿತು. ನಾಲ್ಕು ಕವಿತಾ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದರು. ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದರು.

ಬಂಗಾಳಿ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಸೂಪರ್ ಸ್ಟಾರ್ ಆದ ಬಹಳಷ್ಟು ನಟ ನಟಿಯರು, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಾಲಿವುಡ್‌ಗೆ ದಾಳಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಸೌಮಿತ್ರ

ಅವರಿಗೂ ಕರೆ ಬಂತು. ಆದರೆ ಯಾವತ್ತೂ ಅವರು ಹೂಂ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಎಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳು! ರಾಜ್‌ಕಪೂರ್ ತಮ್ಮ 'ಸಂಗಮ್' ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದಿದ್ದರು, ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. 1968ರಲ್ಲಿ 'ಆದಿ' ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆಂದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ದಿಲೀಪ್ ಕುಮಾರ್ ಆ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯರಾದರು. 1971ರಲ್ಲಿ ಹ್ಯುಪಿಕ್‌ಶಾ ಮುಖರ್ಜಿ ತಮ್ಮ 'ಆನಂದ್' ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. 'ಬಂಗಾಳಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಡೇಟ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಆಗಲ್ಲ' ಎಂದರು ಸೌಮಿತ್ರ. ಬಳಿಕ ಅದೇ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಮಿತಾಭ್ ಬಚ್ಚನ್ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಶಿಖರವೇರಿದರು! 1981ರಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಂ ಬೆನೆಗಲ್ ತಮ್ಮ 'ಕಲಿಯುಗ್' ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದರು. ಆ ಚಿತ್ರದ ನಿರ್ಮಾಪಕರಾಗಿದ್ದ ಶಶಿ ಕಪೂರ್, ಸೌಮಿತ್ರ ಅವರ ನಟನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಿರನ ಪಾತ್ರ. 'ಈ ಪಾತ್ರ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಬಾಲಿವುಡ್ ಎಂಟ್ರಿಗೆ ಸಾಲಲ್ಲ' ಎಂದರು ಸೌಮಿತ್ರ! ಬಳಿಕ ರಾಜ್ ಬಬ್ಬರ್ ಆ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದರು. ತೀರಾ ಈಚೆಗೆ ಅನಿರುದ್ಧ ರಾಯ್ ಚೌಧುರಿ ತಮ್ಮ 'ಪಿಂಕ್' ಚಿತ್ರದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದಾಗಲೂ ಸೌಮಿತ್ರ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಟನೆಗಾಗಿ ಎರಡು ಸಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪದ್ಮಭೂಷಣ, ಕೇಂದ್ರ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕೊನೆಗೆ ದಾದಾ ಸಾಹೇಬ್ ಫಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. ಇದರ ಮಧ್ಯೆ 'ಚಿವೆಲಿಯರ್ ಡಿ ಲಾ ಲೆಗಿಯನ್ ಡಿ ಹಾನರ್' ಸಹಿತ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಮಾಡುವ ಎರಡು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು! ಸೌಮಿತ್ರ ಅವರು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಕುರಿತು ಅಂತಹ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನೇನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. 2001ರಲ್ಲಿ ಗೌತಮ್ ಫೋರ್ಡ್ ಅವರ 'ದೇಖಾ' ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಜ್ಯೂರಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ಘೋಷಣೆಯಾದಾಗ ಅವರು ನಯವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರು ಪತ್ರಕರ್ತರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು— 'ಜ್ಯೂರಿಗಳು ಈ ರೀತಿಯ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುವಾಗ ನಟರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಾರದು: ತಮ್ಮ ಸ್ವೇಚ್ಛತೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು'. ನೇರ ಮಾತಿಗೆ ಸೌಮಿತ್ರ ಹೆಸರುವಾಸಿ.

85ರ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ವಾರ ಸೌಮಿತ್ರ ಅವರು ನಿಧನರಾದಾಗ ಬಂಗಾಳಿ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಅಪೂರ್ವ ಅಧ್ಯಾಯವೊಂದು ಕೊನೆಗೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಅವರು ಬಾಲಿವುಡ್‌ಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಅಮೂಲ್ಯ ಅಧ್ಯಾಯವೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಬಾರದೆಯೂ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಛಾಪು ಮೂಡಿಸಿದವರು ಸೌಮಿತ್ರ ಚಟರ್ಜಿ.

■ ಹನಿ